

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 ft., félévre 6 ft., negyedévre 3 ft.
Előfizetések és hirdetési díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.
Helyben előfizethetni: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedéseiben.
Egyes szám ára 5 kr. o. é.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordautca szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, I-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bolygódj.
Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Bécsben: Haasenstein és Voglernél (Neuer-Markt 11 sz.), Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Pesten: Haasenstein és Vogler Urutca 13. Lang et Schwarz, Fűrdőutca 1. Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart.
Nyiltér sora 20 kr.

Előfizetés

„Kolozsvári Közlöny“-re.

Megjelen naponként
egész nagy iven.

Előfizetési árak: egész évre 12 ft o. é.
félévre 6 „ „ „
évnegyedre 3 „ „ „

Az előfizetések egyenesen a szerkesztőség-hez küldendők be.

A „Kolozsv. Közlöny“ szerkesztősége.

Kolozsvárt, 1873 június 17-kén.

(k—g) Agriculur nemzet vagyunk, nélkülözve boldogabb népek azon létfentartó közegeit, melyek alapjaikban több állandóságot, a tényleges megjelenésben nagyobb függetlenséget tanúsítanak, mint a mezőgazdaság. Valóban, hogy jól, boldogul érezzük magunkat, hogy szert tehessünk mindazon javak élvezetére, melyekre szükségünk van, s ezen kívül a külföld is érezze anyagi érdekeinek a miénk utalását, — mindezekben még most is nagy szerepe van a természet esetleges változásainak, a véletlennek.

Magunk is megszoktuk már minden emberi felelősség kizárásával a természetet tolni előtérbe minden szerencsés, vagy szerencsétlen fordulat alkalmával. Ha mezőnken érett kalászkok sárgálnak, meghajolva a nehéz szemek sulya alatt; ha kilátás van az edények szinig töltésére, nem számítva a fölőslégül külföldre szállított mennyiséget; a jó időjárásban vetett bizalmunk áradásának, az isteni kegyelem bőséges nyilvánulásába vetett hitünknek, örömeinknek nincs vége hossza; de jöjjön egy természetlen év, ismét csak az időjárásra ruházunk minden felelősséget.

Nem vitatjuk most az abszolutiónak ezen nemét, nem azt, hogy mennyire lehetne e gyámoltalan, a külső természeti erőknél teljesen alávetett szerencsétlen helyzetünk, helyes folyamszabályozások és csatorna-rendszerek által segíteni; annak constatalásába sem bocsátkozunk, minő azon nemzet helyzete, mely egy a hosszas esőzések, mint a hosszas szárazságok által a természet kegyelmétől tétetik függővé, — elismerjük a természet hatalmát az ember fölött, de hangsúlyozzuk az emberét a természet fölött.

Régóta beszéljük már, hogy csak egy jó termés lesz képes bajainkat némileg enyhíteni. A tavasz első megjelenésétől, midőn a tenyészeti első jelei mutatkozni kezdtek e mai napig, a főfigyelem a vörös borsnyó székeltől elkezdve, le az utolsó koldus rongyos viskójáig vetésünkre volt irányozva. A hírlapi tudósításoknak egyike sem részeseült akkora figyelemben, mint a termények állapotáról beérkezett tudósítások. — Örültünk, ha kedvező híreket hallottunk, busultunk az ellenkezőn, szóval a gazdasági közhangulat a vetések, termények mikénti állásától tétetik függővé, mi nem is csoda e deficiens világban.

Jó természettel vigasztalta az adós hitelezőjét, a bérlő az urát, a földmivelő az iparost, sőt az ebbe vetett hit oly vérmes reményeket öltött, hogy maga a pénzügyminiszter is ezzel vigasztalta egyik országos ülésben a köznyomorúság miatt busongó honatyaikat.

Valóban, kétségbejítő a gondolat, midőn egy nagy állam, oly mentő deszkaszálhoz folyamodik, mint végső eszközhöz, oly foglalkozási ágba veti minden reményét, melynek kedvező sikere legalább is $\frac{1}{10}$ -ed részben rajtunk kívül álló okoktól függő, s csak $\frac{1}{10}$ -ed rész lehet munkánk, fáradságunk eredménye.

A napi tapasztalás bizonyítja, hogy számításunknak nem volt megingathatlan alapja; a Királyhágón tulról jövő hírek leverők, aggasztók; egy betegség, — mely a mult években csak itt ott szorványosan ütötte fel fejét, — ma általános veszélyl fel fenyegeti a gazda közönséget; a rozsdá iszony mértékben pusztít, s hol áll meg, senki sem

tudja. Eddig csak a búzát támadta meg, ma pusztít a rozs között is, s már is kipótolhatlan a kár, mit okozott. Olyan e betegség, mint a pestis: terjed észrevétel nélkül, láthatatlanul, anélkül, hogy valaki tudná valódi okát, természetét.

Egy általános magcsere, ez tán segít, arra fordította kormányunk is figyelmét, mint halljuk. Ha másképpen nem lehet a bajon segíteni, megvárjuk, megköveteljük a kormánytól ez utolsó eszköz alkalmazását is, mert egy földmivelő nép érdeke forog szóban, melynek veszélyeztetése összes állami létünkre kihat.

E betegségnek nálunk a Királyhágón innen nincs még semmi nyoma. Termelési viszonyaink általában kedvezők, s hála Istennek, az idén jég, vízár sem okozott akkora károkat, mint máskor, s ha a természeti feltételek ezután is az eddigiek maradnak, 1873-at ürhetőbb éveink közé írhatjuk. Öszgabonaink jó lábón állanak, a tavasz termények is szépen fejlenek; kivéve az egy szőlőt, melyben nem sok reményünk van a tavaszi fagyok miatt.

Figyelmeztetjük gazda közönségünket e körülményekre; figyelmeztetjük arra, hogy az idén jó ára lesz a gabonának, tegyen meg tehát mindent arra nézve, hogy ez tisztán és alkalmas időben takarítassék le lábáról.

Erdélyi teendők.

a tagosítás és birtokrendezési törvények- és rendeleteket illetőleg.

V.

Az ismertett rövid eljárással szemben minő szabályok irányadók a tagosítás és birtokrendezésnél ma? — felelet:

E lapok idei 8, 9, 17, 18 és 19. számaiban e jegy alatt megjelent cikkek bőven tanúsítják, miszerint az 1872. május 6-ki birtokrendezési eljárás 12-ik és 13-ik §§-ai az egyedül a helyszínen tárgyalható célra vezetően, úgy az állam, mint az egyes birtokosok érdekeit óvólag, vizsgálatilag és hivatalos uton, okmányok beszerzése mellett bevezethető egyes telkek feletti urbéri perek, a költségek többszörözése, e mellett mégis a törvényes tulajdonosok jogainak kockázatásával pertári kezelésre kárthatnak. Ezt még súlyosítja azon újabb intézkedés, melylyel ország-résznünkben az ugynevezett köz, de a valószínűségben mindannyian az ezen ország-résznünkben földbirtokosok saját okmányaiból összegyűlt, és az 1848/49-ki pusztító viharoktól kiállott levéltáraknak ország-résznünkben való elvitelével a birtokosok általános többségére nézve, azoknak használhatatlansága decretaltatott.

De vizsgáljuk a dolgot tovább.
Az osztrák §§-ok bevezetik egy keresetlelvelel a tagosítást s járulékait; az 1872. május 6-ki birtokrendezési eljárás ezt is megtoldja egy nagyon költséggel, de kevésbé fontossal, miután nagy költséggel a megengedhetőségre beadott keresetlelvelel következtében, négy-szeri kiszállással eszközölteti a tagosítandó terület tisztába hozását, a működő mérnök bevezetését és a határ körüljárását, a szakértők választását, ezek munkálatainak hitelesítését és végtére a térképnek is hitelesítését.

A 49-dik §-sal azt rendeli, hogy az, a ki tagosítani kíván, adja hé az érdemleges keresetlelvelet, a melyhez másolathban melléklendő a mérnöki térkép, a birtokrendezési terv kidolgozottan, és megmagyarázva az előmunkálati iratok, ehez melléklendő a közösen használt erdőből, legelőből, nádasból s a kaszálókból a földes urát, egy a volt urbéreseket illető résznek meghatározása, kidolgozása, s mindazon adatok, melyek a felperesi kérelem indoklására szükségesek.

Ez egy akkora munkálat és költség, melyet az erdélyi birtokosoknak századika sem bír meg s különösen aligha ajánlkozik azok elviselésére valaki akkor, midőn ugyanezen eljárás 63-ik §, úgy a tagosítások, valamint a birtokrendezések mindennemű költségeit ezeknek teljes bevégeztéig, egyedül a kezdeményező által rendeli fedeztetni.

Ezen érdemleges keresetlelvelel, ha még az is járul hozzá, hogy nem 3 példányban (a 16-dik §-ban említett szabály szerint) hanem a tvpds. értelmében, 2—300 vagy 1000 alperesnek is teljesen felszerelt külön példányokban, megadandó, már magában is akkora terüh akármely felperesre nézve, hogy hozzájárulván a könnyen nem sikerülés esete is, nem hiszem legalább nem tudok esetet, hogy e patens születése óta bár egyetlen egy tagosítás is kezdetett volna.

Az ismertett újabb eljárással minden ilyen munkálat fennakadt, vagy pedig — mint a magyar kir. kincstár tevé — némely esetekben annyi pénzt kell kivetni saját tulajdoánért, a melyen idegentől majd két annyi birtokot vehetne meg.

De menjünk még tovább:

Említett birtokrendezési eljárás 50-ik §-a szerint a számtalan példányokban kiosztott érdemleges keresetlelvelet egységileg leendő elfogadásának megkísérlése tekintetéből ki kell szállani a bíróságnak és minden peres feleknek a hely szinére, ötödik legköltségesebb és igen sok személynek idővesztést okozó kiszállás; s ha a bírósági tag szorszállhasogató s a költséges irományokat félti, a mire ok is sok lehet, — 15 nap alatt folytonosan őrizvén a közszemlére kitett előmunkálati okmányokat és térképeket, akkora idővesztés, hogy egy urbéri bírónak egész évi munkáját öt-hat ilyen eset semmivé teszi.

Az egyezés sikertelensége esetében említett eljárás 53-ik §-a szerint re infecta, ok nélkül pazarolt idő és pénz után, a bíróság és felek hazavonulnak s meg kell kezdeni a törv. rdts. ellenmondásos szabályainak megfelelőleg a pertári perlekedés módját, a bizonytalanra biztos törvény, s biztos meg siető kimenetelre nem számítva, egy évig pertárba és levéltárba s legalább is pár évig megint — fellebbezési bíróságoknál a tömérdek költségektől kísért pert heverni látni.

Nem hiszem, hogy a ki ismeri a jelen viszonyokat, csak félig-meddig tudja a bíróságok önközta munkahalmozottságát, s a ki tudja és látja ország-résznünknek pénz- és vagyonbani elszegényedését, 100 között legyen egy is reávehető ilyen módozatok közt, tagosításokat s birtokrendezéseket saját erején folytatni. Ez egy hatodik, épen oly költséges és ok nélküli perhurezolás, mint a megelőző vala. Ezt követi az 53-ik § nyomán, vagy a törvényszéktől elrendelt, vagy az alperesektől követelt kiosztási tervnek megbírálására választandó és bevezetendő szakértők felállítását és utbaigazítását illető, a hely szinére rendelt hetedik kiszállás; — ezt követhetné — ha itéletesen megállítatott, vagy egyezségileg elfogadattott, — egy nyolczadik, úgy nevezett véghitelesítési tárgyalás. Az 55-ik § alapján végtére jó a 9-ik, a birtokbaadási tárgyalás, s ha még ezután kiigazítási keresetek fordulnak elő, — még pedig alaposak, — akkor következik a 10-ik és 11-ik kiszállás.

Legújabb táviratok.

Bécs, jun. 18. Ő felsége a király ma szemlélte meg a magyar gépkiallítását Németh k. bizos vezetése mellett, Ganz mozdony kerekai, Kölber kocsjai, Walser vízfecskendői különönsön magukra vonták királyunk magas figyelmét.

A „Tagbl.“ jelenti, hogy a konstantinopolyi német követ, Eichmann, Bécsen átutaztában tagnap gróf Andrássyval másfél óráig értekezett.

Az „Allgemeine Gevebebank“ egy hirdetésben tudatja fizetéseinek felfüggesztését, és hogy bíróságon kívüli végelszámolást kísért meg.

Páris, június 18. A „Köln. Zeitung“ által közölt ama hír, hogy a francia kormány a megszűlés felfüggesztése után néhány száz republikánust deportáltatni fog, valótlan.

Versailles, jun. 17. Favre Gyula lemond azon tervéről, hogy a külügyminister körlevele miatt interpellálja a kormányt. Ranc azon bizottmányhoz, melynek perbefogatása iránt kellend határoznia, egy iratot intézett, melyben tagadja a nemzetgyűlés azon jogát, hogy egy, az általános szavaztjog alapján megválasztott képviselő felett itélhessen.

Baragnon holnap olvasandja fel a nemzetgyűlésben a bizottmány jelentését, mely Ranc perbefogatását megengedtetni javasolja. Mint állítják, Thiers is jelen leend ezen ülésen. A „Köln. Ztg.“ által terjesztett azon hír, hogy a francia kormány a terület odahagyása után néhány száz köztársaságit a büntető gyarmatokba fogna szállíttatni, az „Agence Havas“ által képtelenségnek nyilvánítatik.

London, június 18. Aosta herczeg nejével együtt ide vártnak.

Darmstadt, jun. 18. Az orosz császár tegnap este visszatért Emsbe. A többi fejedelmi vendégek, a tegnap ide érkezett badeni nagyherczeg is, kíséreteikkel együtt jelen voltak az udvari színházban a diszcoladason. A német koronahg ma itt marad.

— **A kormány** által tervezett pénzügyi műveletekről a „P. Ll.“ a következő tudósítást adja: A nemz. bank igazgatósága és Kerkapoly miniszter között legutóbb közvetlenül értekezletek folytak, s a bank hajlandó a magyar pénzügyi számára nagyobb összegeket folyóvá tenni; mely művelet eljárási módozatai közelebb fognak megállapíttatni. A mi az állam költségeit illeti, ezek kielégítésére a pénzügyminiszter az 54 milliómos kölcsönnek meg el nem helyezett kötvényeit a berlini Seehandlungnál helyezi el, vagyis azokra előleget vesz fel. E kölcsön ugyanis úgy kötött, hogy az illető vállalkozók a kölcsön összegeket havonként szolgáltatják be, s havonként kapják ki a megfelelő kötvényeket. Ha már most a miniszternek több havi járandóságra egyszerre van szüksége, s a vállalkozók nem képesek azt beszoalgtatni, jogában áll a meg el nem helyezett kötvényeket másutt elzalogosítani. — A mi a keleti vasutat illeti, ugyan e forrás szerint, a vasut-társulat ig. tanácsa a júliusi szelvény beváltására azért nem tett intézkedést, mert a kormány ígértét bírta, hogy ez ügy júniusban a képviselőházban elintéztetik. Ez nem történvén meg, az ig. tanács folytat tárgyalásokat a júliusi szelvény beváltására szükséges pénzügyi megszerzésére, mire remény van ugyan, de a dolog nem bizonyos s ebből magyarázható a részvények alacsony árfolyama.

Minő természetűek azok a cath. alapok?

Jelentése

az 1869/72-ki magyar országgyűlési képviselőház bizottságának a vallásallapról.

Megvilágítva

Bacsák Imre által.

„Ezen alapok — azon közalapokkal melyekről az 1791-diki 21 t. cz. emlékszik — semmi összefüggésben nem lévén, — és az 1791-ki 26 t. cz. értelmében is egyedül katolikusoknak szolgálván — nem

más szóval, mint „alapítványi alapok” — úgy mint a legfelsőbb, tekintélytől és felügyeléstől függők — a nyilvános ügyiratokban neveztesse. Kir. rend. 1793. Augusztus 13. 19632. sz.

„Hogy a r. kath. plébániák szabályozása tulajdon- és magánképp a kir. tiszthez, és nem együttesen a püspökökhez és a többi római katolikus karokhoz tartozik, és hogy az összes világi és szerzetes papság javai, jövedelmei és ájtatos alapítványai a törvény útján kívül elvehetők volna, — ezt a megyei karok és rendek el nem ismerhetik” Biharmegye felirata 1790. 17. márczius.

„Hogy Pázmány, Szelepcsényi s több érsek katolikus alapítványait az állam el akarja foglalni, — ezt itt senki sem akarja, — nem is mondotta senki. Mint a katolikus egyház híve, soha sem fogom az állam vagyonát megcsorbítani akarai: — s mint képviselő nem fogok járulni ahoz, hogy a katolikus egyházat jogilag illető javak és alapítványok attól elvonassanak” — Deák Ferencz 1868. 112. ország. ülés 18-dik február.

I.

Egy titkos baljóslatnak nyomozó érzete borul lelkére a jog és igazság barátjának, bármely vallásu legyen az, ki ezen „Jelentés”-nek folyamatát izről-izre elfogulatlanul megvizsgálja.

A kath. vallásalap „jogi természetének” megvizsgálásáról levén szó, lehetetlen, hogy az egyház legalább a praesumtiv, — tényleges jogtulajdonosság köréből már előre kizárassék; különben a még e fölött csak vizsgálódó bizottság kiküldésének — semmi értelme. Ebbeli jognézetünk megapítására mit idézhetnénk illetékesekben, mint a 12-es bizottság jegyzőjének és egyszersmind szerzőnek eme szövegét: „A pusztá tényleges viszony jogszerű jellemet ölt, mert e viszonyon az emberi akarat tevékenysége mutatkozik.” És ismét: „A bizonyos ideig folytatott birtok tulajdonát szerez, (usucapio) és ezen ugynevezett usucapionalis birtok védelmeztetik, még mielőtt tulajdonná lett volna, a Publiciana actioval.” (Lásd. Hoffmann Pál: Római Magánjog Rendszere mai érvényében, vagysis Pandecták Alapvonalai. Pest, 1868. p. 157, 161.) Amde ha az egyház a vallásalapnak legalább praesumtiv — tényleges tulajdonosa: úgy miképp lehet egy hármastagú bizottságnak a jogi kérdés fölött nemcsak tanácskozni, de egy elvekre, adatokra alapított, határozott rendszert és munkát felállítani, azt már mint illetékes, elfogadandó votumot a legközelebbi országgyűlésnek ajánlani a nélkül, hogy ezen tényleges tulajdonos, az egyház, csak egy szóval is megkérdéztetnék az evangélikumi szolgálat: „adj számot sáfárságodról: mi joggal bírod te emez alapokat?” T. i. „Audire nolunt, quod auditum dammare non possunt: — inauditam condemnare malunt veritatem.” (Tertull in Apolog. C. 1.) Ez tehát azon sajnós eljárás, mely, nem a magyar alkotmányt, — de ama természeti jogot gyilkolja meg, miszerint senki, mielőtt meghallgatnának, el ne ítéltessék: ez azon eljárás, melylyel a bűsz szenvedély előre elhatározza a vérdíjazatnak vesztét, és csak az ítélet hallására engedí őt előlépni: ez a zsidó Sanhedrin eljárása a nazarethi Jézus ellen; a jacobinus conventnek „Louis Capet”, a farkasnak a bárány ellen: lévén

annak jelszava: „a te anyád átkozott meg engem” és szétszakgató ötlet!

Fokozódik az igazság barátjának aggálya, ha a véleményező hármastagú bizottság tagjait veszi tekintetbe. Három baloldali (Ghiczy Kálmán, Péchy Tamás, Györfy Gyula) eddigi tapasztalat szerint a kath. egyháznak — elvi ellenségei. A tizenkettes bizottság jegyzője (Hoffmann Pál) jobboldali ugyan, de ki a jobboldal conservatív irányzatát — ha nem is elvből — destructiv működésre változtatja mindent, hol az egyházzal — a katholicismusról forog fenn a kérdés. E triumviratus élén diszeleg Ghiczy Kálmán mint elnök, — ki valamint a kath. autonomia, a római pápa, az egyházi javak kérdésében egyházellenes nézeteiről elhírhet, úgy e „Jelentés”-ben a higgadt, negélyezett logikai fejtegetéseknek leple alá épen azért, és annál inkább látszik az egyház ellen forralt nagy boszút rejteti, minél szembetűnőbb, erőltetettebb és minden logikai törvényt lábbaltapadó sok helyütt az ő érvelése, melynek kétségtelen bélyegét az egész „Jelentés” magán hordja, a mit ennek 195 lapján foglalt 55. szám alatti jegyzet is megerősít, miszerint ezen egész vesződséges munka „Komárom megyében Kis-Igmándon”, Ghiczy Kálmán ur birtokán készültnek lenni látszik. Ily bizottsági tagok mellett nyugodtan várhatják protestáns atyánkfiai autonomiajuk bástyái mögött, míg a fenn címzett katolikusok eszközi szerepre vállalkozván, számukra saját körmeikkel kikaparják a parázsból a gesztenyét.

Azonban talán még nem kellene egészen kétségbe esetnek és elveszettek tartani a katolikus alapítványok ügyét, tekintve, hogy az ellenséges vélemény a hármastagú bizottság retortáján át a tizenkettes főbizottság — ennek retortáján keresztül pedig fog csak a képviselőház elébe terjeszteni. Remélhetnők ezt „in spem contra spem” annál inkább, minthogy — a mint látandjuk — a t. képviselőház ezen „Jelentés”-t saját következtetésségének compromissiója nélkül el sem fogadhatja. De ha meggondoljuk, hogy a véleményező, javallók és tanácsadók saját kebeléből maga azon képviselőház által választottak, mely a katolikus ügy fölött végérvényesen dönteni hivatva érzi magát, a mely tehát oly véleményeket küldött ki, a milyen véleményét és tanácsot kívánt adni magának, hogy tehát a katolikusok ép úgy mint a párisi tiszok — a communard — vagy Haynau-féle áldozatok ellen a vádlók, tanuk és bírák ugyan egy ellenség tagjaiból képződnek, ezt tekintve, a katolikusok már-már előre elmondhatják: „Quo ferar, unde peram lapsis solatia rebus? Ancora jam nostram non tenet ulla ratem.” „Una salus victis nullam sperare salutem!”

Noha pedig ezek így vannak, — és ámbár a fennforgó „Jelentés”-nek az egyházi alapok természetét ellen és nem mellette felhozott érvei több évek óta, de legújában is sokféleköp megezőfoltattak: mindazáltal, nehogy ezen jelenléteken s már első hivatalos színezetű támadás katolikus részről minden, sőt többszörös kardosapás nélkül hangzózzék el: legyen szabad említett „Jelentés” tetteleire részünkről is megstenni szerény észrevételeinket: „Difficile enim est silere cum doleas.” — „Namque natura ita comparatum est, ut ictum sonitus sequatur.”

Országgyűlés.

A képviselőház június 18-ki ülése.

Elnök: Bemutatja Veszprém megye kérvé-

uj mesterség termékeinek terjesztésével, hanem munkák kiadásával is foglalkozott, nem ugyan itthon nyomtatva azokat, hanem külföldön, könnyebbeknek látván jól felszerelt nyomdába küldeni a kéziratot, s a kész munkának mérsékelt árát letenni, mint nagy költséggel, s a befektetett tőke némi kockázatásával új műhelyt állítani, mely kezdetben legalább aligha oly szépen, és semmi esetre nem oly gyorsan volt czikkeit előállítandó, mint a már folyamatban levő velencei, ágostai a más nyomdák azokat előállítani képesek voltak. S itt mindenekelőtt, mint első igen diszes gyümölcset a budai könyvkiadásnak, ennek megindítója, kirchheimi Feger Tibold első kiadványát említem, a Turóczi János által szerkesztett Magyarországi Krónikát, mely Mátyás király pártolásával, s neki ajánlva, év nélkül, de igen hihetően 1483-ban Velenczében Ratdolt Erhard által gót betűkkel nyomtatva jelent meg, a királyok fametszetű arcképeivel, s számos csataképpel díszítve. Azon példány, mely kiállításunk egyik ragyogó czikke, ugyanez kiadásnak kiegészített, s Roger történetkönyvével a tatárjárásról megöltött ismétlése, melyet tulajdonosa Feger Tibold 1488-ban az akkor már Agostába átvándorolt Ratdoltnál készíttetett. A kiállított példány azonföül hártára van nyomtatva, és nevezetes az ajánlólevélnek arany nyomásánál fogva; levén az Ratdolt Euklidje után (1482.), mennyiben tudhatom, az aurotypia föltalálójának második ily kísérlete. Magára fogja önköltségét vonni kiállításunkban a Rüm György szinte budai könyvtár költségen 1493-ban nyomtatott misekönyv, mely egy a hártára szépségénél, s a betűk élességénél, mint a festék tisztaságánál és fényénél fogva a legjobb nyomdászati emlékeink közé tartozik. Ha ezeket, s ezek számos társait Hessnek budai nyomtatványaiával összevetjük, bírándjuk úgy hiszem kulcsát annak, mint vigaszt-

nyét az 1868-ik 40. t. cz. 20. §. módosítása s ugyancsak Veszprém megye kérvényét egy bánya-törvényjavaslat megalkotása s Székes-Fehérvár kérvényét az 1868. évben alkotott kisajátítási törvénynek minden sz. kir. városra való kiterjesztése iránt; végre Németh Lajos pozsonyi ügyvéd s a „Pressb. Ztg.” szerkesztőjének kérvényét az országgyűlési napló s előterjesztéseknek a lap számára leendő megküldetése iránt. E kérvények a kérvényi bizottsághoz utasítottak.

Miletics Szvetozár következő interpellatiót intézi a miniszerelnökhöz: 1-ször van-e tudomása a miniszerelnök urnak, vagy hajlandó-e magának tudomást szerezni arról, s arra a külügyminiszer figyelmét fordíttatni, hogy tegnapelőtt Bosniából 30 keresztény s azok közül Grasdika, mint legnevezetesebb kereskedői város, ott hagyván családjukat és vagyonukat, magokat a török erőszaktól megmentendők, az osztrák magyar területre átszöktek s magukat osztr. magy. oltalom alá helyezték? 2. Hajlandó-e a miniszerelnök ur a külügyekre törvényes befolyását felhasználni, hogy az említett bosnyákok a mennyiben az erőszak bebizonyulna, sérelem s veszedelem nélkül hazájukba visszatérhessenek és hogy a jótálló hatalmak Törökországtól kezességet további hasonló erőszakok megállítására nyerjenek. Az interpellatió közöltetni fog a mi.-elnök ural.

Következik a mult ülés alkalmával elfogadott tjavaslatok 3-ri felolvasása.

Elnök: mielőtt e napirend második tárgyra áttérnénk, tudatom a t. házzal, hogy a kormány egy zárt ülésre kéri fel a ház t. tagjait.

Erre a ház zártülése alakult, melyben megbeszélik, vajjon öszre halasztassék-e a budget tárgyalása vagy nem, mert a haloldali club tegnapi határozata folytán ma indítványt akar tenni Péchy Tamás által a budget elhalasztására vonatkozólag.

A zártülésnek eredménye az lön, hogy Tisza Kálmán indítványára rögtön nem határoztak, mert — ugymond — megmondási időre van szükség s általában a clubban is kívánja az ügyet megbeszélteni; de azért kétségkívül, hogy tárgyalatik. Zárt ülés után elnök az idő előrehaladt voltánál fogva az ülést bezárja.

A bécsi közkiállítás képző-művészeti csarnokából.

Magyar festők művei.

Nem rég hallottam egy különben klasszikus műveltségű magyar urtól a következő véleményt: „mire oda műtészett, a hol még nincs művészet.” A tisztelt ur, megjegyezzük, egyedül a képzőművészeteket, festészetet, szobrászatot s építészetet ért s állítja, hogy ezek hazánkban még oly alanti fokon állanak, miképp kár időt, fáradságot azok tanulmányozására, vagy bár az ez utóbbi megtehető-sére szükségeltető előkészítő tudományok elsajátítására vesztegetni.

Hogy mit tehet egy még a classicitas színvonalán épen nem álló műtész is egy kis jóakarattal, buzgalommal — s mennyire lekötélvezhet magának egy egész nemzetet (melynek fiai között épen a fennidézett s sajnósan kell hozzá tennünk, majdnem általánosan elterjedt nézetnél fogva oly kevés méltató akad) ismertette a külföld előtt s

lódhattak, a király úgy, mint Gereb s akkori könyvkiadóink, a budai nyomda katasztrópha fölött; a külföldi izlésben, s kétségtelenül gyorsaságban is, — hogy az illusztrációkhoz kellő készültekről ne is szóljak, — kielégítette szükségüket. Csak a magyar irodalom az, mely kénytelen volt fél százigdig várni e hatalmas terjesztő eszközre! Mert elközelhetjük, mely tökéletlen lehetett azon első és egyetlen kísérlet, melyet e nemben a híres Kóburger Antal nürnbergi nyomdája a Sz. István jobb kezéről szóló magyar ének kinyomtatásával 1484-ben tett azon alkalommal, midőn a milkói püspök megrendelésére az esztergomi egyház misekönyvét kinyomtatta. S mégis mily boldognak éreztem volna magamat, ha annak egy példányát, mint a legelső magyar nyomtatványt kiállíthattam volna. De ne mondjunk le a reményről, hogy Erdélynek lappangó könyvészeti kincsei közt valahára ezt is még föltaláljunk.

Ennyit kívántam, tisztelt gyülekezet, nyomdászatunk első korszakáról elbeszélni, mely fönnmaradt emlékeivel időben megelőzte Angliát, Spanyolországot s más számos nyugoti és éjszaki kultúr államokat, de az irigy sors által csakhamar szünetelésre ítélve, bennünket e téren is fél-századon túl a külföldtől függökké tett. Annál szorgalmasban dolgoztak a klastromokban pálos, domés, karthausi barátaink, sőt apácáink is — kiknek magyar kéziratok közül néhány, mint a köztünk ideiglen elenyészett nyomdászat pótlékai kiállításunkban látható.

II. Jött a reformáció, s befejezte nálunk a középkort, melyben a szellemek, a vizsgáló és bíráló tudományok behatását még nem tapasztalva, jóhiszemmel forogtak mind a vallás, mind a történelem adatai körül. Jött, mondám a reformáció, és bírálat alá vevén az egyház tanait mind a hitgaza-

bemutatva annak jelesb művészeit — azt megmutatá V a c a n o ur. Mert áll az s ez esetben újból bebizonyult, hogy nekünk magyaroknak természetünk, jelesebb művész honfátársunkat csak akkor méltatni, midőn azok hosszú fáradságos küzdés után a külföldön, az idegenségben nevet vintak ki maguknak. E jelenség okát egyrészt abban kell keresnünk, hogy kevés itthon a szakértő, ki fáradságot venne magának, művészeink jelesb termékeit akkor, midőn azok a hazából még ki nem vándoroltak, népszerű czikkeket ismertetni, más részt pedig abban, hogy honi műtésztl, honi lapban hozott ismertetés épen honi mivoltánál fogva a nagy közönségben nem szokott figyelmet kelteni.

Mert lám, hogy V a c a n o a bécsi „Tagespresset” választotta műtészeti közleményei közzéül s ép e közlönyben igyekszik a magyar művészetnek elismerést szerezni — ez feltűnt, s hazai lapjaink csak úgy kapkodnak merész tollal irt czikkei után.

Irtuk, hogy köszönettel tartozunk V. ur iránt, köszönettel főleg festőink érdekében, kiket a „T. P.” f. hó 14-ik számában úgy ismerttet, a mint azok azt csakugyan megérdemlik. Ismeri művészi viszonyainkat, mert megemlítve, hogy a képzőművészeti csarnokban Magyarország ugyancsak egy természetek között, de abban aztán oly sok mestermű tolu egybe, oly sok szellemről, erőről és genialitásról tanuskodó kép sorakozik egymás mellé, miképp azon méltán elcsodálkozhatunk, — hozzá teszi, hogy a mily csekély számban vannak magyar festőink, más országok művész armádiáihoz képest, annyival kiválóbb kört képeznek — mert Magyarországon hivatalban nem lesz festő s csak válogatott tehetségek nyulnak az ecsethez. Ennek oka V. szerint abban rejlik, hogy hazánk nem gazdag, vagy jobban mondva nem eléggé bőkezű művészeink irányában, nem csak hogy fényt nem, de még középszerű életmódot sem nyújthatván azoknak. A magyarur honi festő ennyel fogva tényleg a külföldre van utalva; külföldön pedig csak valódi lángeszek terhetnek maguknak utat.

Kiváló dicsőréttel emlíkszik meg erre V. festőinkről; így Székely Bertalanról, ki a magyar festők sorában a lelki ismeretes elemet képviseli; Székelyt magyar közönségünk az „ogri nőkön” kívül, számos műveiről ismeri, a kiállításán a „gyermeket ölben tartó apáca” által van képviselve; V. a tömörített színezés mesterének nevezi, dicsőri a költői felfogást, melyet az arckifejezésekben s a csoportosításban tanusit, mikben szívet melegítő, nemes és szép gondolatok képzik az alapokat. Sz. keveset fest, mondhatnók majdnem vonakodik műveit ujjainkon elszámálhatjuk. De azok valamennyien (s így a kiállított felsőgesen festett apáca is, mely a kis árvát a szerelemsovár kebeléhez szorítja) a kivételben rendkívüli finom izlésről s bámulatra keltő ügyességéről tanuskodnak.

Munkácsi V. szerint lángész, telve ildomtalanságokkal, de helytelenségeit a világért sem szeretnők nélkülözni, minthogy azok által nyrik meg képei a sőt, a borsat. Munkácsi nem fest, hanem mázol; s még sem óhajtának képein bár egy ecsetvonással is kevesebbet látni; a milyenek képei, olyanoknak kell maradniok, csak olyanok lehetnek azok, mert a természet van itt a leghűbben visszaadva, bár minden egyes ecsetvonással, sőt ecsetje egyes sertéinek vonását fel lehet ismerni; színezést hiába keresünk. Mert M. mindent szür-

tok, mind egyház szerkezet s a kultuszmod terén, minden szellemeket megragadott, s az új tanok mellett vagy ellen, de oly általános mozgalmat idézett elé, mely nemcsak az értelmiség csucsait érdekelte, hanem az összes népet; sőt, mint másutt, úgy nálunk is, az összes néphez fordulva, a közoktatásnak pár évtized alatt oly kiterjedést adott, milyennel az soha azelőtt nem bírt, s ezt azért, hogy az olvasni megtanított nagy számhoz, az ezekhez is, szólhatva, nem csak a szószékről, hanem írásai által is az új egyháznak, magában az addig minden szellemi mozgalom által érintetlen maradt népben széles, erős alapot teremthessen magának. Hogy ily általános s hatalmas mozgalomnak mulhatatlan szüksége volt az irodalom leg-hatásos terjesztője eszközére, a nyomdászatra; hogy életszükség volt reá nézve magát a távol külföldtől függetlenné tenni, és az országban birni ez intézményt, mely nélkül az irodalmi produktió szükségkép lassu, hézagos, s így a czélnak megfelelő nem leendett, magától értetik. S így az elutasíthatlan szükség, a mohácsi vész s vele a reformáció rohamos elterjedése első tizedében, fölköltötte halottaitól a rég elenyészett magyar nyomdászatot is, melynek most, e második — hazai — időszakának válasza következik.

Első nyomtatványaink ugyan ez időszakban is természetesen az országon kívül készültek. A felekezetek nem várhattak. A protestantizmus a szentírásra úgy hivatkozott, mint a keresztény vallás egyedüli kulfeje: nem csoda tehát, ha a bibliaolvasás a katolikusok által is üzetni kezdett. Ime Frangepán Katalin, Perényi Gábor özvegye sz. Pál leveleit, melyeket egy régi, neki kényelmetlen olvasásu fordításban bírt, fia névelőjével, Komjáti Benedek szerzetessel újra lefordította, s ennek munkáját ki is nyomatta — ott, hol épen lehetett.

kére fest; elmondhatni róla, hogy nem olaj, hanem hamuszín festékekkel fest. A természetet ő mintegy szürke szemüvegen át szemléli s mégis mily valódi adja vissza a természetet. Lángészről tanuskodó alakítását szemlélve, szívesen megbocsátjuk neki, hogy az élénk színezést mintegy lenézésként kerüli; jellemképei oly igazak, árnyalatai olyannyira tagadhatlanok, szándoklatai olyannyira tisztelgetet követelők, hogy festményei előtt teljes önmegadással le kell mondania az ítézésnek minden kritikáról, s kénytelen a hiányos részletektől eltekinteni. M. mesterműve, mely egyúttal a terem legszebb képei közé tartozik az „éjjeli koborló” (les rodeurs de nuit), egy csapat tolvaj, kit reggeli szürkületkor kötözve kísérek rendőrok. Ép a zöldségáru kofák előtt haladnak el, egy oseléd, ki reggeli bevásárlásaihoz készül, a rajta kapott semmikellők egyikében kedvesére ismer, ez utóbbi pedig szemeslütve elfordítja arcát, melyre sipháját jó mélyen lehúzza. A kép többi alakjai is mesterileg adják vissza az egyes tolvaj típusokat, így rá lehet ismerni: a durva, erőszakos betörőre, az ötromba rablóra, a rőt hajú kised hamisítóra és tolvajra, a tömör csontú korholásra kész kerítőnére, a fázó görvélykóros leányra. A kép légköre láthatólag a reggeli szürkület nedves színtelenségét mutatja; s mily művészen van a talaj láttávola egy esaternarácsozat által megszakítva. Róviden — a kép egyike a legszebbeknek azok közül, miket Magyarország kiállít, a melyre méltán büszke lehet.

Vastag Györgyről szólva Vacano megjegyzi, hogy a festő a „választottak” közé tartozik. A kiállításon képviselve van az aczélművészetben, fényképekből és leírásokból ismert „gombaszedő”-jével, mely V. szerint Vastag legjobb műve s egy „román lakodalmi menet”-tel. E lakodalmi menetével, melyben oly sok a játszi s egyúttal erőteljes jellegű, a humor és satyra, érdemlé ki Vacanótól Vastag a magyar Hogarth nevet. A kép erdélyi havasaink egyik magános völgyét tünteti elénk, melyen át a csöndet megszakítva vonul zenélve énekelve a vidám lakodalmi menet. Az előtér fölött terhes havasi fellegek vonulnak nehézkiesen, belőlük ködereszkedik. A szekeren zenészek rontják a hegedűt, már a vonó tartásából következtetni lehet a fülrepesztő „falsch” hangokra; a vendégség apraja-nagyja iszik nagyba: mily tanulmányra mutatnak a részegség különböző felségein utanzott fokai s árnyalatai, amaz ifjuságtól duzzadozó, élénkpiros s emez időtől barnított s öregségtől ráncos arcokon? mintha hallanók a kacaját, a dadogást s magunk előtt látnók a zürzavaros devajkodást s ide-oda döltingezést. A tarka-barka s a fehér alsó öltönyök által mégis megint egyhangúvá vált román nemz. öltözetek Vastag mesteri öszhangzatba tudja hozni a szürke sziklás vidékekkel. A szekeren ülők közül ki sem gondol az odább haladásra, még az ökör hajtsár sem s így nem csoda, ha a tarka kendőkkel felezicizomázott fogat egész kedélyességgel megáll s a kis fiu, ki az egyik állatott óriási szarvánál fogva tartja gyöngye, kicsiny kezével, sem fogja tovább nógathatni. A kép alakdomborítása kitűnő. A színezés gazdag, s pazar.

Horovitzot, egy másik magyar festőt kiváló szorgalommal festett genre-képei miatt dicséri meg V. Valentiniről is azt jegyzi meg ez utóbbi egy „zenélő cigány-bandát” állított ki.

Ligeti a tájfestészetet képviseli mesteri módon.

Hasonlót tett Pesti Gábor, egy Bécsben lakó fiatal tudós pap, ki, hogy a nemzetnek dogmatikailag korrektt Ujtestamentomot adjon kezébe, viszont a négy evangéliumot sietett adni. Másfelől Ozorai Imre, az új egyház embere, egy éles vitázó munkával támadta meg a régi egyházat: s im ez a három első magyar munka, mely 1533, 35 és 36-ban látott napvilágot; s mert ekkor még nyomdánk Magyarországon nem volt, az első kettő Krakóban, a harmadik — a Pestie — Bécsben nyomtatott, mint ennek, kevéssel utóbb, egyéb munkái is. De már 1536-ban állított Nádasdi Tamás, az utóbbi nádor, ki a vallási mozgalom által nagy mértékben érdekeltetett, sárvári jószágán nyomdát Abádi Benedek vezetése alatt; melynek fametszetekkel és képes inicziálisokkal díszített két munkája maradt reánk: Erdősi János latin-magyar nyelvtana 1539-ből, s ugyanannak Ujtestamentuma 1541-ből: a két első, Magyarországon s még gót betűkkel nyomtatott magyar könyv. Ez alatt az erdélyi századoknak már 1529-ben volt sajtójok Nagy-Szebenben, mely azonban szinte csakhamar elenyészvén Honter Jánosnak, száznak tudós reformátorának maradt fentartva a dicsőség, anyavárosában Brassóban, midőn 1533. oda a bázeli egyetemről visszatért, ugyan Bazelben szerzett készületeivel az első huzamosan virágzó hazai nyomdát fölláthatni, mely német vallásos, de tetemesb számmal latin tankönyveket, sőt görögöket is nyomtatott. Azonban a magyar nyomda sem késett Erdélyben soká. Heltai Gáspár, e szinte század eredetű, de egy új magyar irodalom megteremtése körül kifejtett buzgósa és páratlan tevékenysége által halhatatlanná lett, sokoldalú magyaríró, a wittenbergi egyetemről visszatérte után, mint nekem ugyan látszik onnan hozott készületekkel állított föl Hoffgreff nyomdászszal egyesülve, Kolozvárt egy, korához

Madarász történeti és arcképfestő.

S most legvégül Zichiről szólva V. beismeri, hogy Bécs s a világkiállítást látogatók e művészen egy festő-királyt tanulnak ismerni. Ő maga nemében egyetlen s ebben tökélyre vitte. Körvonalai hihetetlen biztonságról és nemes érzületéről tanuskodnak; festményei alapeszméje leihatatlan állászsóságu, erélyű s telve van a legvalódiabb költészettel. Fest vízfestékekkel, tussal és krétával, színezése finom, könnyed, mert nem annyira a fős-ték, mint csak a színek jelezése van szándékában. Hol tust használ, ott is tökéletesen kidomborítja alakjait s nagyban úgy mint az aprólékosban vég-hetelen finomsággal dolgozza ki. S mily lelket tud az általa festett szemekbe önteni, mily mondhatnók nedves villámokat kölesönözni azoknak. A legjelentősebb képek csoportozatát állítja ki; egyik a kéj gonosz agyát állítja elénk, amint egy tiszta leányzótt ragad magához. E mellett van ama festmény (melyet fényképekkől is ismer már a közönség) mely „Luthert ábrázolja, midőn az ördög után hajítja tintatartóját.” Kiváló képe továbbá „Charles VI. jouant aux cartes avec Odette contre son bouffon.” — Bezárja e képsort a „la bible” című, melyről leolvassuk, hogy egy forró nyári napon ősz és gyermek együtt akarnak olvasni a szent könyvet, de mindketten csak a jó akaratnál maradtak, az öreg elaludt, s a fincska feltekin a magas égre az egymást hajhászó felhők után.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, június 20.

— **T. olvasóinkat kérjük, méltóztasanak előfizetéseiket mihamarabb megújítani nehogy a lap küldésében fenakadás történjék**

— **A Deák körnek jun. 28-án** délután, tartott ülésében, melyen másod elnök Torma Károly elnököl, azon előterjesztett kérdést, hogy akarja-e a párt az 1874 évi költségvetési előirányzatnak jelenleg fölvetését, az értekezlet egyhangú igennel elfogadta. A jelen volt Deák Ferenc örömet fejezte ki az egyetértés felett s egyszersmind kérte a párt tagjait, hogy a képviselőház üléséin a budgetárgyalás alatt minél számosabban vegyenek részt.

— **A belügyminiszter** fölhiotta a hatóságokat, hogy a városok területét katasztrális hordakban, továbbá népességét, évenkénti összes egyenes államadóit, törvénykezési és adózási tekintetben való hovatartozóságát, végre saját vagyonaiból, pótdadó és esetleg más jövedelmi forrásból eredő külön-külön felsorolandó jövedelmét s közigazgatási költségeit, valamint azt, hogy van-e valami hozátartozó nagyobb külső területe, s mennyi? föltünteteli pontos kimutatásban terjeszték föl.

— **A jogász-segélyező egyesület** alapító tagjai napról-napra szaporodnak s mit dicsőréttel kell megemlítenünk a jogi tanárok e tekintetben sietnek egymást megelőzni.

— **A kolozsvári dalkörnek** rendkívüli díszes estélye lesz augusztus hóban, mely valószínűleg a Nemes kertben fog megtartani. E dalestélyre a dalkör kiváló gondot fordít, mert a fővárosból jeles zeneszerző Huber Károly is lerándul két fiával, Aurada Emil és Szilágyi Antal a pesti nemzeti dalkör e két jeles működő tagja ki-

képezt derekasan fölszerelt nyomdát, melyben egy pár német és deák könyvön kívül számos magyar, theológiai, költői és tudományos munka jelent meg; s mely örököséi, s azontul mások által föntartva, a hagyomány szerint a mai ref. kollegiumban folytatja életét. Kiállításunkban a krakói, bécsi és ujszigeti nyomtatványokkal diadalmasan versenyeznek, sőt meghaladják azokat e két erdélyi nyomda több termelése: névszerint Honter Cosmographiájának 1542-ki brassai kiadása, csinos latin kurzivokkal nyomtatva, és fametszetű csinos abroszkákkal illusztrálva; míg a Mratinuzzi kardinal által Heltainál kiadott híres „Ritus Explorandae Veritatis”, a kottákkal ellátott Tinódi, s egyebek azon századnak általában legszebb könyvei közé tartoznak.

Erdély e két, mindvégig igen tevékeny nyomdával sokáig beérte, csak mulólag kapván a fővárosban, Gyulafehérvárról, ifj. János király pártfogása alatt a királyi nyomdász czimmet díszített Hoffhalterekben, — A brubányán pedig Karádi Pál unitárius papban versenytársakat, tartósan pedig csak 1575 óta Nagy-Szebenben, hol nem kevés magyar munka is kijött; — addig Magyarországon számos állandó s több vándor nyomda működött a XVI. században Magyarországnak legnevezeteseb nyomdászvárosa, majdnem a jelen század elejéig, Debreczen maradt, hol, mióta a Kassáról elűzött Huszár Pál nyomdájával telepedett, általa, versenytársai és utódai által régebbi irodalmunk tekintélyes része, s ebben számos nagyterjedelmű és fontosságu munka nyomtatott, melyek többjei gazdag fölszerelésről tanuskodnak a betűk minden nevében. Mint tevékeny könyvkiadókat, a debreczeni nyomdászok közül a XVI. században Komlós Andrást, a XVII-ikben Lipósei Réda Pált s örökösöit, a XVIII-ikben Margitai János illeti meg a hálás megemlékezés.

(Folyt. köv.)

seretében. Huber Károly ez alkalommal akarja bemutatni városi közönségünknek a „kolozsvári dalkör”-nek ajánlott általa szerzett új „győzelmi dala”-t. Végül, megemlítjük, hogy e dalestély tiszta jövedelme az 1874-ki kolozsvári országos dalár-ünnepély költségeire lenne fordítandó.

— **A honvéd hadosztályokból** egy nagyobb csapat fog a jövő hóban a brucki táborba menni, ott a közös seregbei csapatokkal együtt fognak hadgyakorlatokat tartani.

— **Világkiállítási rövid hírek.** Albrecht főherceg s a nassau herceg f. hó 16-án mindketten udvarmestereik kíséretében meglátogatták a magyar gazdasági kiállítási csarnokot, a hol főleg Girókuti Ferenc urnak, a pesti m. kir. p. moologiai muzeum igazgatójának magyszerű 700 fajra kiterjedő dinnyekiállítása tünt fel ő fenségeiknek. Kiváló figyelemmel szemlélték továbbá a kis magyar udvari pavillont (mely a magyar-orosz s az osztrák gazdasági pavillonzárny közé eső udvaron emelkedik); e pavillonban tekinthető meg Magyarország impozans borkiállítása, mely 5000-nél több palackban kiállított saját termésű borfajtából áll. A géposzarnokban főleg az amerikai gépek keltenek az általuk végbevitt munka által figyelmet, így az egyik gép eszerellen bőrből rövid időn egy pár elegans cipőt készít. Az egyiptomi alkirály pavillonja elé egy u. n. mozaikfát állítanak, melyet Braziliából hoztak Bécsbe. Azért nevezik pedig e fát el mozaikfának, mert roppant terbelyes volta miatt nem hozhatták el a nélkül, hogy darabokra ne kellett volna aprózni. A fa 110 láb magas s 21 darabra osztották, melyek minde-nike 4 1/2 láb területű; az egyes részek központon átfurvak s ott egybeilleszthetők.

— **A „néptanítók lapja”-ra** vonatkozólag azt olvassuk, hogy a képviselőház pénzügyi-bizottsága e 7 nyelven megjelenő hivatalos nevelési közlönynek megszüntetését indítványozza, és pedig, mint állítatják, paedagogiai és politikai okokon kívül különösen azért is, mivel a magyar eredetinek fordításai általában nem ütötték meg a mértéket. Említett bizottság azt véleményezi, hogy azon 30000 ft helyett, melybe a lap kerül, 10,000 frnyi összeg fordítassék a különféle nyelvű önálló népnevelési lapok segélyezésére.

(E. T.)

— **A városban felmerült kolera-hírek,** biztos kútfőből nyert tudósításunk szerint oda módosítandók, hogy igenis jelentek meg szorványozva koleraesetek (eddig 4—5 eset, melyek közül egy f. hó 9-én vételet orosrendőri boncovizsgálat alá, a mikor is bélyguladason kívül mi jellemző tünetet sem találtak,) de azok egy-kéről sincs még határozottan bizonyítva, hogy csakugyan koleraesettel van dolgunk. Az első esetet Bartha városi buzgó h. alrovos jelenté be, ez a 65 éves özevgy földmivesző Balás Istvánné recte Gáspár Józsefné (lakott a cigányosor rét-partján) állítólag megbetegült f. hó 18-án reggeli 4 órákor s meghalt ugyanazon nap estéli 7 órára. Tudjuk, hogy mennyi ideig eltitkolják kivált alsóbb rendű betegek bajaikat, így lehetett itt is, legalább a bonczélet mi határozottat sem mutat. A 2-ik esetet Dr. Genersich A. fáradhatatlan orvostanár ki egyszersmind e kolozsi vasutműnkálatoknál a főorvos Apahidáról hozatta be az itteni Károliana orsz. köz-kórházba. Ez egy oláh vasuti munkás s még mindig ugyanazon állapotban van mint behozatalakor. A 3-ik eset lenne, melyről szintén nincs konstátálva, hogy csakugyan kolera, egy kerekas a külső közép utazóból, névszerint Aib Mihály kiről mondják, hogy f. hó 18 estére megbetegedett s már 19-én reggel halva volt, bonczolata ma d. u. történi 4-ik eset künn a városba egy ács ki kezelés alatt van. A netalán kitörendő koleraevés ellenőrzésére a szükséges feljelentések megtörténtek a belügyminiszteriumhoz a városi egészségügyi bizottság f. hó 19-én d. á. egybegyűlt ez ügyben tanácskozandó. A desinfectiók megint kezdetüket veszik, figyelmzettjük a lakosságot a kellő magatartásra, mit különben a megelőzött kolera járványokból kiki ismer.

— **Égi tünemény** Budapesten. E hó 17-én este 9 óra felé, a dunaparton sétálók érdekes égi tüneményt láttak. Ugyanis a budai vár felső fokoni irányából az égboltozatról egy látszólag hold nagyságu fénygolyó indult meg, s hosszu lángsörényt hagyva maga után hullott alá. A tünemény eleintén gyönyörű tüzijátéknak látszott, hanem csakhamar meggyőződhetett mindenki, hogy ez a természet művészi productiója, tulhaladva minden tüzijátékot. A léggömb rövid idő mulva eltűnt, de az égboltozaton, hol végig futott, egy éles lágvonal maradt fönn, lassankiut mindinkább halványodva, míg végre, körülbelül egy negyeo óra után teljesen eloszlott. Az egész golyó ugy látszott, mintha az O-Buda fölötti hegyek mögé vonult volna.

— **Az ev. ref. collegiumban** 1873 tanév II-ik felében összesen 455 tanuló volt beírva, és pedig nemzetiségre 442 magyar, 3 német, 5 román, és 5 izraelita.

— **A német császárné,** f. hó 25-én fog Berlinből Bécsbe érkezni. Ő Felsége a schönbrunni várkastélyban azon fényesen rendezett termekben fog lakni, melyekbe bol. Zsófia főherceg-

asszony tartózkodott. A magas vendég 6 napig fog Bécsben időzni. Az ünnepélyek közt, mik tiszteletére rendezetni fognak, említnek egy nagy táncostélyt gr. Andrássynál (f. hó 29-én) s egy előadást a schönbrunni színházban (30-án.)

— **Kiállítási rövid hírek.** A második virágkiállítást mult vasárnap nvították meg; leggazdagabban Belgium, Szász- és Olaszország van képviselve s csak magából Belgiumból 7 waggon érkezett, telve a legrikább növényekkel. A cremonai hegedűkből nem fognak rendezni kiállítást, miután nincs e zébra alkalmas hely.

— **Önfűtő fürdő kád.** Az Orbán-kioszk mellett látható egy önfűtő fürdő kád, mely kevés gyalu forgács, vagy szénnel, 20 perc alatt kellő hőmérsékre önmaga melegíti a fürdővizet. Szerkezete egyszerű a kád végénél egy kis pléh fűtő van alkalmazva, a füst elvezetésére, pedig fölfelé pléh csöh szolgál. E kád ára csak 35 frt.

— **Nem egyedül Vilmos császár** de Olaszhon királyának a bécsi világkiállítása való utazása későbbi időszakra tartatott fenn. Ha pedig a politikai helyzet Victor Emanuelnek nem engedné meg a fővárosbóli távoztatást, ez esetben magát Bécsben Humbert herceg által fogja képviseltetni. Inkább ez utóbbira lehet számítani, miután az olasz király nagy ellenszenvvel viseltetik a hivatalos ünnepélyek ellen s napi szokásaitól nem szeret távoznai. Ellenben a szultán látogatásának megint több valószínűséggel néznek eleibe. Saját-ságuo nehézséget görüdit a török császár távozása elé azon körülmény, hogy nem tudja kit nevezzen ki távolléte alatt helyettesítőül.

— **Viktor Hugó** „Polgárháború” című művét, melyen már a mult nyár óta dolgozik — bevégezze s az legközelebbi ily czim alatt: 93. Első rész a polgárháboru meg fog jelenni.

— **A bécsi világkiállításra** városunkból küldendő iparos ifjak uti költségének stb. nevelésére rendezetni szándékozt majális ugyanazon műsorral f. hó 2-2-én tehát vasárnapon fog megtartatni. A rendezőség.

Biasini gyorsutazási menetrendje 1873 márczius 10-től.

A magyar keleti vasut menetrendjét márczius 10-én megváltoztatván, következő menetrenddel indulnak

Kolozsvár és Felvincz között:

Kolozsvárról Tordára és Felvinczre indul naponként háromszor, reggeli 8, délután 4 és estvéli 7 órákor, a délutáni 4 órai menet Szobent, Segesvárt, Károlyfehérvárt és Aradot kőti összes várakozás nélkül, az estvéli 7 órákor induló gyorskocsi a Marosvásárhelyre induló vonathoz csatlakozik várakozás nélkül.

Felvinczről Tordára és Kolozsvárra indul naponként kétszer, éjjeli 1 órákor a Marosvásárhely felől jövő utasokkal, és reggeli 5 és 6 órákor a Nagyszében, Segesvár, Károlyfehérvár és Arad felől jövő utasokkal, ezen 5 és 6 órai indulásra mindég két gyorskocsi fog Felvinczre lenni, úgy, hogy bármennyi utas jönne is a három irányból, a tovább szállításra bizonyosan számíthatassanak.

Kolozsvárról Szamosujvárra és Deésre naponta kétszer, reggeli 8 és délután 3 órákor.

Deésről Szamosujvárra és Kolozsvárra naponta kétszer, reggeli 7 és délután 1 órákor.

Arszabály 30 font szabadpodygázzsal: Kolozsvárról Tordáig vagy vissza 2 ft, tulsuly 2 kr; Kolozsvárról Felvinczig vagy vissza I-50 és közbelső Coupe 4 ft, hátulsó Coupe 3 ft 50 kr, tulsuly 4 kr. Kolozsvárról Szamosujvárig vagy vissza I. és közbelső Coupe 2 ft 40 kr, hátulsó Coupe 1 ft 80 kr, imperial 1 ft 70 kr, tulsuly 3 kr. Kolozsvárról Deézsig I. és közbelső Coupe 3 ft 20, hátulsó Coupe 2 ft 70 kr, imperial 2 ft 50 kr, tulsuly 4 kr. A közbeeső kisebb állomások 40 krajczárjával mértföldenként számíthatnak, azon megjegyzéssel, hogy a megkezdett mífld egészbe számíthatik.

Minthogy a t. cz. utazó közönség kényelmére az intézet minden lehető kéayelemről gondoskodik, reméli további pártfogásaikat is megnyerhetni.

Kolozsvárt, márczius 3-án 1873.

Kibédi Biasini Domokos.

gyorsutazási tulajdonos és igazgató.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

Jun. 19-ról. 1873 5% metaliques 68.20. nemzetí kölesön 73.40. 1860-diki államkölesön 102.75. Bankrészevények 991. — Hitelrészevények 263. — London 111.90. Ezüst 112.25. Cs. kir. arany —. —. 20 frankos arany 8.98.

Földterhermentesítési kötvények: Magyar 75. —. Temesi 75. —. Erdélyi 73.50. Horv. Szlavon. —. —.

Felelős szerkesztő **Sándor János.**

Egy ezer darab magyar kir. vert arany

díjul annak, ki betudja bizonyítani,
 hogy kolozsvári papirkereskedő

KERESZTESY PÁL

mint a görgényi meritett papirgyár raktárnoka
 bárkinék is, említett papirgyár terményeit valahol vagy valaha
az eredeti gyári árnál magasabb árba árulta
 vagy árusítaná jelenleg is.

Ezennel megnyitott a pályázat

1000 darab magy. kir. vert arany elnyerésére.

Ugyanis az eredeti gyári árak a következők:

Fein Concept: F. A. Nr.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	3 fr. 25	3 fr. 85	5 fr. 50	6 fr. 40	7 fr. 50	9 fr.	11 fr.
Rendes Concept: O. A. Nr.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	2 fr. 70	3 fr. 20	4 fr. 50	5 fr. 50	6 fr. 50	8 fr.	10 fr.
	rizmánként.						

Alólirt gyári árak mellett rul
valódi rumburgi szöveteket

(tisztá lenvászon.)

Jótállás mellett.

9/8 széles, darabja 53 rőf 22 frton kezdve 73 frtig.
 5/4 „ „ „ 49 „ „ 65 „
 9/4 „ „ „ 35 rőfös, lepedőnek, 52 forinton kezdve
 60-ig, és rőf száma 1 lrt 45 kron kezdve 1 lrt 70 krig, figyelmeztet
 38 rőfös szép s jól berendezett vásznok raktárára.

Calliot szoknyáknak és lepedőknek 12/4, 10/4, 9/4, 8/4, 7/4, 6/4,
 5/4, 4/4 széles, továbbá

Chiffonok, egy bécsi rőfnél szélesebbek, finom szoknyáknak,
 percaille helyett különösen ajánlható, rőfe 21 krtól 45-krig.

Americal gyapot-szövetek, rőfe 16 1/2 krtól 45-krig.

Teutsch J. B. Segesvártt.

**Vidéki megrendelések utánvét mellett szo-
 kott pontossággal teljesítetnek.**

693

7—*

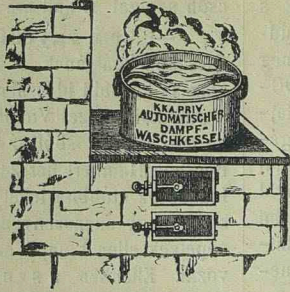
Eskoros rohamokat (Nyavalyatörés)
 gyógyít levelezés útján a eskor szakorvossa dr. O. Killisch, Berlin, Louisenstrasse 45.
 E pillanatban 1000-nél több beteget van kezelése alatt.

661 72—*

Teutsch J. B.
 fűszer-, anyag-, festék-,
 bőr-, fonal-, mag-,
 és
 papír-üzlet.
Wheller és Willson
 féle amerikai varró-
 gépek, valamint szabók,
 cipészek és szijgyár-
 tóknak való eredeti
Howe-gépek
 raktára.

Teutsch J. B.
 Segesvártt.

Raktára

Teutsch J. B.
 első
 Segesvártt alapított
 rövidáru-tár,
 egybekötve
 disz-, porcellán-, tü-
 kör-, finom üveg-, Tho-
 net-, butor-
 és
 kézmű-árukkal.
 Nagy
 lámpa-választék.

a cs. kir. kiv.

szabadalm.

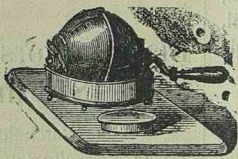
önmüködő gőz-moso-katlanoknak

Bode Miksa és társától, főbizományos Európában.

Az önmüködő gőz-mosó-katlan minden szövetet megtisztít, legyen az bár a legvastagabb gyapjupokróc, vagy a legfinomabb csipke, minden surlás nélkül, munka, vegyszerek használata nélkül, csupán szappan és víz felhasználásával. Szab. laskavágó gépek, husvágó gépek.

Cs. kir. szab. athmosphärikus vaj-gép. Kezesség mellett! édes tejből vaj 15 perc alatt, minden évszakban.

E vajgép legbecsülendőbb előnye, hogy a tej — az ugynevezett vajiró — tőkétes édesnek marad.

Golyó kávé-égető.

Kávégépek, kávéőrölők, cukorvágók.

Árjegyzékek ingyen! Használati utasítások ingyen! A varrógépek elszállítása díjtalan.

Megrendelések utánvét mellett pontosan eszközöltetnek.

Teutsch J. B. Segesvártt.

727 4—*

GÁMÁN JÁNOS ÖRÖKÖSEI

KÖNYVNYOMDÁJA

Kolozsvártt, főtér báró Bánffy-ház, és központi irodája

KERESZTESY PÁL PAPIR-ÜZLETÉBEN

főtér, Gyulay-ház, felvállal mindennemű

KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT.

Alólirt könyvnyomda tisztelettel tudatja a helybeli és vidéki t. ez. közönséggel, hogy újonanfelszerelt és izletes betűkkel ellátott nyomdája azon kellemes helyzetben van, hogy mindennemű **nyomdai megrendelést** elfogad, u. m.:

könyvek, bármely hazai nyelven, körözvények, rovatos ivenk, árjegyzékek, számlák, falragaszok, név- és meghívójegyek, gyászhierek, baromútlevelek, vásárcédulák stb. stb. a lehető legjutányosabb árak, gyors és pontos szolgálat mellett.

A LEGÚJABB MINTÁJU NÉVJEGYEK 100 DARABJA **1 lrt.**

FELVÁLLAL KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT IS.

HIVATALOS MUNKÁKRA NÉZVE

a nyomda. — miután Keresztesy Pál papir-üzletével és ez viszont a nyomdával egyesült — biztosítékot nyújt arra nézve, hogy a papírok a legelső papir-gyárakból szerzetnek be, és azok a hivatalos munkákhoz valódi gyári áron számíttatnak, és a legszükségesebb mintázatokból kész raktárt tart, a meglévőket postafordultával, a szokatlan formájukat pedig a legrövidebb idő alatt elkészíti.

Minden megrendelést kérünk egyenesen a nyomdába küldeni, hol a legnagyobb pontosság biztosított.

Gámán János örökösei könyvnyomdája.

85—*